

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Hieronymi Stridonensis, Sanctae Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis Epistolae In Tres Libros distributae

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Coloniae Agrippinae, 1674

VIII. De vita Paulæ. Si cuncta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37862

mus. Cujus ego pro Christo laborem, si arbitror
me dici posse, non sapiam: si penitus tacere vo-
lim, voce in gaudium erumpente non possim.
Quis enim valeat digno canere præconio, An-
xentium Mediolani incubantem, hujus excubiis
sepultum, penè antequàm mortuum? Romam
Episcopum jam penè factionis laqueis irretitum
& vicisse adversarios, & non nocuisse superatorem.

*Verùm hac ipse equidem spatii exclusus iniquis
Præterea, atque aliis post me memoranda reli-
quo.*

Præsentis tantùm rei sine contemptus sum. Im-
peratorem de industria adit, precibus flagitans
merito lenit, sollicitudine promeretur, ut redderet
tam vitæ, redderet libertati.

*VIII. Hieronymus ad Eustochium, de vita Paulæ
viduæ venerabilis. Alii hoc Epitaphium Paulæ
vocant.*

*Paula
genere
nobilis.*

SI cuncta corporis mei membra verterentur in
linguas, & omnes artus humana voce resons-
rent: nihil dignum sanctæ ac venerabilis Paulæ
virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multo
nobilior sanctitate: potens quondam divitiis, sed
nunc Christi paupertate insignior. Græcorum
stirps, soboles Scipionum, Pauli hæres, cujus vo-
cabulum trahit, * Martiæ Papyriæ matris Africa-
ni, vera & germana progenies, Romæ prætulit
Bethlehem: & auro testæ fulgentia, luti vilitate
mutavit. Non moeremus, quod talem amisimus.

sed gratias agimus, quod habuimus, imò habemus. Deo enim vivunt omnia, & quicquid revertitur ad Dominum, in familiæ numero computatur. Quamquam amissio illius, cœlestis domus habitatio sit: quæ quamdiu in corpore fuit, peregrinata est à Domino; & voce semper flebili querebatur, dicens: Heu mihi, quia peregrinatio mea prolongata est; habitavi cum habitantibus Cedar, multum peregrinata est anima mea. Nec mirum, si planxerit se versari in tenebris (hoc enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: & sicut tenebræ illius, ita & lumen ejus. Luxque in tenebris luceat, & tenebræ eam non comprehendant. Unde & illud crebrius inferbat. Advena sum & peregrina, sicut omnes patres mei. Et iterum: Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Quoties autem infirmitate corpusculi (quod incredibili abstinentia & duplicatis contraxerat jejunii) vexabatur, hoc in oreolvebat: Subjicio corpus meum, & in servitutem redigo, ne aliis prædicans, ipsa reproba inveniar. Et, benum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Et, humiliavi in jejunio animam meam, & totum lectum meum versaſti in infirmitate mea, & versaſta sum in miseria, dum mihi inſigitur spina. Atque inter dolorum aculeos quos mira sustinebat patientia, quasi apertos sibi cœlos aspiceret, loquebatur: Quis dabit mihi pennas sicut columba? & volabo, & requiescam? Testor Jesum & sanctos Angelos ejus, ipsumque proprium Angelum, qui custos fuit & comes admirabilis œminæ, me nihil in gratiam, nihil dicere more laudantium: sed quicquid dicturus sum pro testimonio dicere & mi-

2. Cor. 5.

Paula
mori da-
siderabat.

Ps. 119.

Cedar.

1. Joan. 5.

Ps. 138.

Joan. 1.

Ps. 38.

Phil. 1.

1. Cor. 9.

Rom. 14.

Psal. 34.

Psal. 40.

Psal. 31.

Psal. 44.

*Paula ex
divite
pauper.*

& minus esse ejus meritis, quàm totus orbis
nit, sacerdotes mirantur, virginum chori deplangunt,
monachorum & pauperum turba deplangunt.
Vult lector breviter scire ejus virtutes & omnes
suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Nec mirum
de proximis & familiola, quam in utroque sexu
de servis & ancillis in fratres sororesque mutaverat,
ista proferre cum Eustochium virginem
devotam Christo filiam, in cujus consolationem
libellus hic cuditur, procul à nobili genere, sine
fide & gratia divitem reliquerit. Carpus autem
tem ordinem narrandi: alii altius repetant, & de
incunabulis ejus, ipsisque (ut ita dicam) crepundis
matrem Blesillam, & Rogatum proferant pro
trem: quorum altera Scipionum Gracchorum
progenies est: alter per omnes ferè Græcias ultra
hodie & stemmatibus & divitiis, ac nobilitate
gamen monis fertur sanguinem trahere: qui de
cenniali Troiam obsidione delevit. Nos nihil laudabimus,
nisi quod proprium est, & de purissima sanctæ mentis fonte
profertur. Quamquam Dominus & Salvator in Evangelio doceat
Apostolos sciscitantes, quid sibi redditurus sit, qui omnia
sua pro nomine ejus dimiserunt, centuplum in presentiarum
recepturos, & in futuro vitam æternam. Ex quo intelligimus,
non laudis esse potestatem, sed pro Christo eas contempnere
non timere ad honores, sed pro Dei fide eos parvi pendere.
Verè quod pollicitus est servis suis & ancillis, Salvator reddidit
in presenti. Nam quæ unius urbis contempsit gloriam,
totius orbis opinione celebratur: quam Romæ habitantem
extra Romam noverat, latentem in Bethlehem &

Mat. 19.

*Paula
quomodo
celebris
facta.*

Barbara & Romana terra miratur. Cuius enim gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis in sanctis locis præter Paulam, quod plus inter homines miraretur, invenit? Et sicut inter multas gemmas pretiosissima gemma micat, & obar solis parvos igniculos stellarum obruit & obscura: ita cunctarum virtutes & potentiam sua humilitate superavit, miri imagine fuit inter omnes, ut omnium major esset. Et quanto se plus *Luc. 22.* sepebat, tanto magis à Christo sublevabatur, latebat, & non latebat. FUGIENDO gloriam gloriam merebatur: quæ virtutes, quasi umbra sequitur, & appetitores sui deserens, appetit contemptores.

Sed quid ago, narrandi ordinem prætermittens? Dum in singulis teneor, non servo præcepta dicendi. Talisigitur stirpe generata, juncta est viro Toxorio, qui Aeneæ & Juliorum altissimum sanguinem trahit. Unde etiam filia ejus, Christi virgo Eustochium Julia nuncupatur, & ipse Julius à magno dimissum nomen Julo. Et hæc dicimus, non quò habentibus grandia sint, sed quò contemptibus mirabilia. Seculi homines suspiciunt eos, qui his pollent privilegiis. Nos laudamus qui pro Salvatore ista despexerint, & miramur in modum quos habentes parvi pendimus, si habere noluerint prædicamus. His, inquam, orta majoribus, & fecunditate & pudicitia probata viro primùm, deinde propinquis, & totius urbis testimonio, cum edidisset quinque liberos: Blesiliam, super ejus morte eam Romæ consolatus sum: Paulinam, quæ sanctum & admirabilem vitam, & propofici & rerum suarum Pammachium

*Gloria
sequitur
fugientem.*

*Paulæ
liberi
quæ .i. ac.*

reli-

reliquit heredem, ad quem super obitu eius *heredem h*
vulum libellum edidimus: Eustochium, quæ *heredem don*
in sanctis locis, virginitatis & Ecclesie *maiorum*
pretiosum est: Ruffinam, quæ immaturo *heredem de*
pium matris animum consternavit: & Toxotianum, *heredem de*
post quem parere desit: ut intelligeres, eam *heredem de*
diu servire voluisse officio conjugali: sed *heredem de*
deiderio, qui mares optabat, liberos *heredem de*
Postquam vir mortuus est, ita eum planxit, *heredem de*
sa propè moreretur: ita se convertit ad *heredem de*
servitutum, ut mortem videretur ejus *heredem de*
Quid ego referam amplæ & nobilis domus, *heredem de*
quondam opulentissimæ omnes penè divitias *heredem de*
pauperes erogatas? Quid in cunctos clementer *heredem de*
mum animum, & bonitatem etiam in eos, qui *heredem de*
nunquam viderat, evagantem? Quis in *heredem de*
riens non illius vestimentis obvolutus est? *heredem de*
clientorum non ejus facultatibus sustentatus *heredem de*
Quos curiosissimè tota urbe perquirens, *heredem de*
putabat, si quisquam debilis & esuriens *heredem de*
stentaretur alterius. Spoliabat filios, & *heredem de*
jurgantes propinquos, majorem se eis *heredem de*
tem Christi misericordiam dimittere loque *heredem de*
tur. Nec diu potuit excelsi apud seculum *heredem de*
& nobilissimæ familiæ visitationes & frequen *heredem de*
sustinere. Mœrebat honore suo, & ora *heredem de*
tium declinare ac fugere festinabat. Cùmque *heredem de*
rientis & Occidentis Episcopos, ob quasdam *heredem de*
elestiarum dissensiones, Romam Imperiales *heredem de*
contraxissent, vidit admirabiles viros *heredem de*
Pontifices, Paulinum Antiochenæ Ecclesie *heredem de*
* Con- scopum, & Epiphanium Salaminæ *heredem de*
stantina, nunc * Constantia dicitur. Quorum *heredem de*
Epiphanium *heredem de*

Paula
virum
amittit.
Laus fa-
milia
Paula.

Paula a-
pes im-
pendit
pauperi-
bus.

De sacof-
su cogi-
sac.

tu ejus pietatem hospitem habuit: Paulinum in alia manen-
 que in domo, quasi propriam humanitate possedit.
 Quorum accensa virtutibus, per momenta pa-
 uro suam deserere cogitabat. Non domus, non libe-
 rorum, non familia, non possessionum, non alicu-
 us rei, quæ ad seculum pertinet, memor: sola (si
 sed potest dici) incomitata ad eremum Antoniorum
 os edidit, & Paulorum pergere gestiebat. Tandemque
 xit, ut in cetera heme, aperto mari, redeuntibus ad Ec-
 d. Domus suas Episcopis, & ipsa voto cum eis ac de-
 us optulidario navigavit.

Quid ultra differo? Descendit ad portum fra-
 tre, cognatis, affinis, & (quod his majus est) li-
 beris prosequentibus, & clementissimam matrem
 vincere pietate cupientibus. Jam carbasa tende-
 rantur, & remorum ductu navis in altum protra-
 cebatur. Parvus Toxotius supplices manus ten-
 debat in lictore. Ruffina jam nubilis, ut suas expe-
 dat nuptias, tacens fletibus obsecrabat. Et ta-
 men illa siccos tendebat oculos ad cælum, pieta-
 tem in filios pietate in Deum superans. Nescie-
 rat se matrem, ut Christi probaret ancillam. Tor-
 quebantur viscera, & quasi à suis membris distra-
 dentur; cum dolore pugnabat, in eo cunctis ad-
 mirabilior, quod magnam vinceret pietatem. In-
 ter hostium manus & captivitatis duram necessi-
 tatem nihil crudelius est, quam parentes à liberis
 separari. Hoc contra jura naturæ plena fides pa-
 rebatur, imò gaudens animus appetebat: & amo-
 rem filiorum majore in Deum amore contem-
 nens: in sola Eustochio, quæ & propositi & navi-
 gationis ejus comes erat, acquiescebat. Sulcabat
 interim navis mare, & cunctis qui cum ea vehe-
 ban-

*Navigat
 in Syriam
 relinquens
 omnia.*

bantur, littora respicientibus, illa verfos ten-
 oculos, ne videret, quos sine tormento videre
 poterat. Fateor, nulla sic amavit filios, quibus
 tequam proficisceretur, cuncta largita est: cum
 rediisset in terra, ut hereditatem inveniret
 celo. Delata ad Pontias insulas: quas etiam
 quondam fecerunt, sub Domitiano Principi
 pro confessione nominis Christiani, Flaviana
 mitilla nobilitavit exilium: vidensque cellulas
 quibus longum illa martyrium duxerat, sum-
 fidei alis Hierosolymam & sancta loca videre
 prebat. Tardi ei erant venti, & omnis pigritas
 citas, Inter Scyllam & Charybin Adriaticam
 credens pelago, quasi per strigum venit Mala-
 nem, ubique refocillato paululum corpusculo
 ne & sale, tabentes artus in littore ponens,
 Maleam & Cytheram, sparsasque per aquor
 eladas, & crebris freta consista terris, post
 dum & Lyciam tandem vidit Cyprum. Ulterius
 Ali & venerabilis Epiphanius pedibus provolvit
 decem diebus ab eo retenta est: non in refectio-
 nem, ut ille arbitrabatur: sed in opus Dei, ut
 comprobatum est. Nam omnia illius regionis
 strans monasteria, prout habere poterat, refectio-
 ria sumptuum fratribus dereliquit, quos ante
 sancti viri de toto illuc orbe condaxerat. In
 brevi cursu transfretavit Seleuciam: de qua
 descendens Antiochiam, sancti confessorisque Pa-
 lini modicum charitate detenta: media hyeme
 calente ardore fidei, foemina nobilis, quae
 eunuchorum manibus portabatur, a sella seorsum
 profecta est. Omitto Coeles Syriae & Phanicis
 (neque enim * hocæporicon ejus dispositum

*Epipha-
 nius Pau-
 lam ex-
 cipit, &
 mona-
 chos un-
 dæque
 colligit.*

* Hoc

ea tantum loca nominabo, quæ sacris volu- est itine-
 tibus continetur. Beryto Romana colonia, & rarium.
 qua urbe Sidone derelicta, in Sarepta littore, *Descri-*
 est ingressa turriculam: in qua adorato Do- *p'ro Isco-*
 no Salvatore, per Tyri arenas, in quibus Pau- *r. in no-*
 gena fixerat, pervenit ad Corum, quæ nunc *b leum in*
 amais dicitur: & per campos Mageddo, Jo- *Syria,*
 ancis conficios, intravit terram Philistiim. Mi- *Act. 21.*
 ruinas Dor, urbis quondam potentissimæ: & *4. Reg. 23*
 a vice Stratonis turrim ab Herode rege Ju-
 da in honorem Caesaris Augusti Casarem
 occupatam, in qua Cornelii domum, Christi *Act. 10.*
 Ecclesiam & Philippi ædiculas, & cubicu-
 m quatuor viginum Prophetarum, Dein An- *Act. 21.*
 tidam semitum oppidulum, quod de patris
 nomine Herodes vocaverat: & Lyddam versam
 Dilpolim, Dorcadis atque Æneæ restructio- *Act. 9.*
 neque sanitate inclutam. Haud procul ab ea A-
 mathiam viculum Joseph, qui Dominum sepe *Matt. 27.*
 & Nobe urbem quondam sacerdotum, quæ *1. Re. 22.*
 tumulus occisorum: Joppen quoq; fugien- *Iona 1.*
 portum Jonæ, & ut aliquid perstringam de fa-
 ctis poetarum, religatæ ad Saxum Adromadæ
 matricem: Reperitoque itinere Nicopolim,
 prius Emaus vocabatur, apud quam in fra- *Luc. 24.*
 gmentis panis cognitus Dominus, Cleophræ do-
 mum in Ecclesiam dedicavit. Atque inde profici- *2. Par, 31*
 ens ascendit Bethoron inferiorem & superio-
 res, urbes à Salomone conditas, sed varia postea
 horum tempestate deletas: ad dexteram aspi-
 cimus Haiaton & Gabaon, ubi Jesus filius Nave *Ios. 10.*
 contra quinque reges dimicans. Soli imperavit &
 & Gabaonitas ob dolos & insidias fœderis *Ios. 9.*
 imz

Judic. 19, impetrati, in aquarios, lignariosque damnumque d
20 Gabaeon urbe usque ad solum diruta, paula
 * *sex-* substitit, recordata peccati ejus, & concubitorum
 centos, frustra divisae, & tribus Benjamin * in tremore cav
 viros, propter Paulum Apostolum, referunt, se

Quid diu moror? Ad lavam mausoleo Hierosolym
 derelicto, quae Adiabenorum regina in famam in
 pulum frumento juverat: ingressa est Hierosolym
 lyma tri- mam urbem trinonimem, Jebus, Salem, Hierosolyma
ovumis. lem, quae ab Helio postea Hadriano, de ruina urbis D
 cineribus civitatis in Heliam suscitata est. Capulis
 que proconsul Palaestinae, qui ejus familiam in
 me noverat, praemissis apparitoribus iustitiam fu
 parari praetorium: elegit humilem cellulam, in
 cuncta loca tanto ardore ac studio circumspiciere
 nisi ad reliqua festinaret, a primis non potest
 duci. Et cum pervenisset Hierosolymam, prae
 taque ante Crucem quasi pendentem Domini
 cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, re
 cerneret, adorabat. Ingressa sepulchrum, re
 ctionis osculabatur lapidem, quem ab ostio
 numenti amoverat Angelus. Et ipsum corpus
 locum, in quo Dominus jacuerat, quasi frons desc
 desideratas fidei aquas ore lambebat. Quid
 chrymarum, quantum gemituum, quid dolorem
 effuderit, testis est cuncta Hierosolyma: testis
 ipse Dominus, quem rogabat. - Unde egredie
 ascendit Sion, quae in arcem vel speculam
 tur. Ostendebatur illi columna, Ecclesiae
 cum sustinens, infecta cruore Domini, ad
 vincus dicitur & flagellatus. Monstrabatur
 ubi super centum viginti credentium animas
 ritus sanctus descendit, ut Joëlis vaticinium
 pleretur. Deinde pro facultatula sua pauperum

Paula
invisit
religiose
loca san-
cta.

Matt. 28.

Mat. 1.

Joel. 2.

damna que conservis pecunia distributa, perrexit Beth-
 lehem, & in dextera parte itineris stetit ad sepul-
 crum Rachel, in quo mater Benjamin, non ut
 in trepidatione moriens, Benoni, hoc est, filius doloris
 referretur, sed ut pater prophetizavit in spiritu, filium
 oleo in dextera procreavit. Et inde Bethlehem ingressa,
 in foveam in specum Salvatoris introiens, postquam vi-
 sit Hierosolymam sacra Virginis diversorium, & stabulum, in
 quo agnovit bos possessorem suum, & asinus prae-
 sepe Domini sui. Me audiente jurabat, cernere se
 ta est. Capulis fidei, infantem pannis involutum, vagien-
 miliam in praesepe Dominum, adorantes Magos stel-
 lus justitiam fulgentem desuper matrem, virginem, nu-
 cellulam precium sedulum, pastores nocte venientes, ut vi-
 rcum viderent verbum quod factum fuerat, & jam tunc
 non per Evangelistae Johannis principium dedicarent, In
 nam, pro principio erat verbum, & verbum caro factum est:
 in Domum parvulos interfectos, Herodem savientem, Jo-
 seph & Mariam fugientes in Aegyptum, mixtisq;
 ab ostio studio lachrymis loquebatur: Salve Bethlehem
 domus panis, in qua natus est ille panis, qui de coe-
 lis descendit. Salve Ephrata regio uberrima, at-
 que *κρητόφορα* cujus fertilitas Deus est. De te
 quondam Michæas vaticinatus est: Et tu Bethle-
 hem domus Ephrata, non minima es in millibus
 de egressura. Ex te mihi egredietur qui sit princeps in Is-
 rael: & egressus ejus ab initio, à diebus aeternita-
 tis. Et ego misera, ait, atque peccatrix digna sum
 ni, ad quae predicata deosculari praesepe, in quo Dominus
 abatur parvulus vagiit? orare in spelunca, in qua Virgo
 animalis propera Dominum sudit infantem? Hæc requies
 cinium mea, quia Domini mei patria est: Hic habitabo,
 pauper quoniam Salvator elegit eam. Paravi lucernam
 Chri-

*Gen. 35.**Isai. 10.**Luca 2.**Matt. 2.**Luca 2.**Joan. 1.**Matt. 2.**Paula in**Bethlehẽ**precatio.**Mich. 5.**Pf. 1. 31.*

- Pf. 21.* Christo meo Anima mea illi vivet, & semen meum
serviet ipsi. Atque inde divertens, vidit duodecim
Patriarcharum sepulchra, & Sebaften, id est
Samaritam, quæ in honorem Augusti ab Herode
græco sermone Augusta est nuncupata. Ibi
sunt Helisæus & Abdias Prophetæ: & quo magis
Matt. 21. inter natos mulierum non fuit, Baptista Joannes.
Ubi multis intremuit mirabilibus. Namque cre-
Miracu- nebat dæmones variis rugire cruciatibus, & ante
la circa sepulchra sancta ululare homines more luporum,
sancto- vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare
rum se- serpentum, mugire taurorum. Alios totare caput
pulchra. & post tergum terram vertice tangere, suspensæ
que pede læminis, vestes non defluere in faciem.
** per sin-* Miserebatur omnium, & * pro singulis effusus
gulos. chymis. Christi clementiam deprecabatur. Et
cut erat invalida, ascendit pedibus montem,
cujus duobus speluncis persecutionis & famis
3 Reg. 18. pære, Abdias Propheta centum Prophetas in
pane & aqua. Inde cito itinere percurrit Naza-
Matth. 2. reth, nutriculam Domini: Canam & Capharna-
Ioan 2. signorum ejus familiares, Lacum Tyberiam
Matt. 11. navigante Domino sanctificatum: & solitudinem
Matt. 14. in qua multa millia populorum paucis factis
sunt panibus, & de reliquiis vescentium impleti
Matt. 17. sunt cophini duodecim tribuum Israël. Ascende-
bat montem Thabor, in quo transfiguratus est
Dominus. Aspiciebat procul montes Hermonum
& campos latissimos Galilææ, in quibus Sisara
Judic. 4. omnis ejus exercitus, Barach vincente prostratus
est. Torrens Eison, qui mediam planiciem dividit
Luce 7. debat, & oppidum juxta Naim, in quo vidua
restituta est filius, monstratus est. Dies me præ-
cipue

quàm sermo deficiet, si voluero cuncta percur-
 re, quæ Paula venerabilis fide incredibili per-
 uata est, Veniam ad Aegypti fluvium Sior, & oppi-
 dum Domini Nitriam in quo purissimo virtutum
 vitro, sordes quotidie lavantur plurimorum.
 Quod cum vidisset, occurrente sibi sancto & ve-
 nerabili Episcopo Isidoro Confessore, & turbis
 innumerabilibus monachorum, è quibus multos
 sacerdotalis & leviticus ordo sublimabat: læta-
 tur quidem ad gloriam Domini, sed se indig-
 nam tanto honore fatebatur. Quid ergo narem
 Macarios, Arseniotas, Serapionas, & reliqua co-
 mnarum Christi nomina? Cujus non intravit
 cellulam? quorum non pedibus advoluta est? Et
 per singulos sanctos Christum se videre credebatur,
 quicquid in illos contulerat, contulisse se in Do-
 minum lætabatur. Mirus ardor, & vix in fœmina
 credibilis fortitudo. Oblita sexus & fragilitatis
 corporeæ, inter tot millia monachorû cum puel-
 lis suis habitare cupiebat. Et fortè cunctis eam
 impetantibus impetrasset: nisi majus sanctorum
 precum retraxisset desiderium, Atque per fer-
 ventissimos ætus de Pelusio Majoniam naviga-
 tione perveniens, tanta velocitate reversa est, ut
 neminem putares. Nec multo post in sancta Bethle-
 hem mansura perpetuò, angusto per triennium
 mansit hospitio: donec extrueret cellulas ac
 monasteria, & diversorum peregrinorum juxta
 viam conderet mansiones: in qua Maria & Jo-
 seph hospitium non invenerant.

*Paula ex-
 ga mona-
 chos re-
 verentia.*

Luce 2.

Hucusque iter ejus descriptum sit, quod multis
 virginibus, & filia comite peragravit: Nunc vir-
 tus atque vita latius describatur, quæ ipsius pro-
 pria

S

pria est, atque in qua exponenda, Deo iudice teste profiteor, me nihil addere nihil in maius tollere more laudantium: sed me rerum excedentes, multa detrahere: & ne apud detractores, genuino me semper dente rodentes hæc fingere puter, & cornicem Ælopi alienis coloribus adornare.

Paula humilitas singularis. Quæ prima Christianorum virtus est, se le humilitate dejecit: ut qui eam vidisset, & celebritate nominis videre gestisset, ipsam non crederet, sed ancillarum ultimam. Et choris virginum frequentibus cingeretur, & voce, & habitu, & incessu minima omnium

Paula vidua cū nullo viro edit, nec balneas adit. Nunquam post viri mortem usq; ad diem dationis suæ cum ullo comedit viro, quamvis sanctum sciret, & in pontificali culmine constitutum. Balneas, nisi perichitans, non adiit. Mollitiam in gravissima febre, lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum, stratis cilicibus quiescebat: si tamen illa quies dicenda est, quæ jugibus penè orationibus dies noctesque habebat, illud implens de psalterio, Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. In quo fontes crederes lachrymarum. Ita levia peccata plangebatur, ut illam gravissimorum criminum crederes ream. Cùmq; a nobis crebrius admoneretur, ut oculis parceret, eos reservaret Evangelicæ lectioni, aiebat: turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purissimo & cerussa & stibio sæpè depinxit. Affligendum est corpus, quod multis vacavit deliciis. Linteamina, & serica pretiosissima, asperitate licii commutanda. Quæ viro & seculo placuerat,

Psal. 6. Deflet peccata venialia.

Paula poenitentia qualis

Quæ viro & seculo placuerat, & seculo placuerat,

nunc placere Christo desidero. Si inter tales tan- *Paula*
 tasq; virtutes castitatem in illa voluero prædica- *castitas.*
 re, superfluus videar: in qua etiam cum secularis
 esset, omnium Romæ matronarum exemplum
 fuit: quæ ita se gessit, ut nunquam de illa etiam
 maledicorum quisquam auderet infama contin-
 gere. Nihil animo ejus elementius, nihil erga hu-
 miles blandius fuit. Non appetebat potentes: nec
 tamen superbos & gloriolam quærentes fastidio
 despiciebat. Si pauperem videbat, sustentabat: si
 divitem, ad bene faciendum cohortabatur. Li- *Paula*
 beralitas sola excedebat modum. Et usuras tri- *liberali-*
 buens, usuram quoque sæpius faciebat: ut nulli *tas.*
 stipem rogantium denegaret. Fateor errorem
 meum: cur in largiendo esset profusior, argue-
 bam, illud proferens de Apostolo: Non ut aliis *2. Cor. 8.*
 refrigerium, vobis autem tribulatio, sed exæ-
 qualitate in hoc tempore, ut vestra abundantia sit
 ad illorum inopiam, & illorum abundantia sit ad
 vestram inopiam. Et hoc de Evangelio Salvato-
 ris: Qui habet duas tunicas, det non habenti. Et *Luce 3.*
 providendum esse, ne quod libenter faceret, sem-
 per facere non posset, multa que hujuscemodi:
 quæ illa mira verecundia, & sermone parcissimo
 dissolvebat: testem invocans Deum, se pro illius *Paula*
 nomine cuncta facere, & hoc habere voti, ut *cupit mon-*
 mendicans ipsa moreretur: ut unum nummum *ri mendic-*
 illi non dimitteret, & in funere suo, aliena *cas.*
 sandone involveretur. Ad extremum inferebat:
 ego si petiero, multos inveniam qui mihi tri-
 buant: iste mendicans si à me non acceperit, quæ
 ei possum etiam de alieno tribuere, & si mortuus
 fueret, à quo anima ejus requiretur? Ego cau-
 tior

tior in re familiari esse cupiebam, sed illa ardentior fide, toto Salvatore animo iungebatur: & pauperem Dominum, pauper spiritu sequebatur, reddens ei quod acceperat, pro ipso pauper esset. Denique consecuta est quod optabat, & grandi ære alieno filiam dereliquit: quod hucque debens, non suis viribus: sed Christi se committit misericordia reddituram. Solent plerique matronarum buccinatoribus suis dona conferre, & in paucos largitate profusa, manum à cæteris retrahere: quo illa omnino vitio carebat. Ita enim singulis suam pecuniam dividebat, ut singulis necessarium erat, non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Nemo ab ea pauperum vacuus est reversus.

*Paula
nulli panem
peri. deest
Matt. 5.
Comme-
datio e-
leemosy-
na.
Luc. 16.
Luc. 21.
Dan. 4.*

Apo. 21.

Quod obtinebat non ad divitiarum magnitudinem sed prudentia dispensandi: illud quotidie replicans: Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula. Et: Date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis. Verba Danielis, regem Nabuchodonosor sermone monentis, ut eleemosynis redimeret peccata sua. Nolebat in his lapidibus pecuniam effundere, qui cum terra & seculo transitori sunt; sed in vis lapidibus, quivolvuntur super terram. De quibus in Apocalypsi Joannis civitas magni Regni extruitur: quos in Sapphirum & Smaragdum, Jaspidem & cæteras gemmas esse vertendos, scriptura commemorat.

Verum hæc possunt communia esse cum pauperibus, & scit diabolus, non in summo virtutum

hinc posita. Unde loquitur ad Dominum post a-
 missam Job substantiam, post eversam domum,
 post liberos interfectos, Corium pro corio, & o-
 mnia quæ habuerit homo, dabit pro anima sua.
 Sed extende manum tuam, & tange ossa ejus &
 carnes, nisi in faciem benedixerit tibi. Scimus ple-
 rosque dedisse eleemosynam, sed de proprio cor-
 pore nihil dedisse: porrexisse egentibus manum,
 sed carnis voluptate superatos: dealbasse ea quæ
 foris erant, & intus plenos fuisse ossibus mortuo-
 rum. At non Paula talis: quæ tantæ continentia
 fuit, ut propè mensuram excederet: & debilita-
 tem corporis, nimis jejuniis ac labore contra-
 heret. Quæ, exceptis festis diebus vix oleum in
 tubo caperet, ut ex hoc uno æstimetur, quid de vi-
 tio & liquamine, & piscibus, & melle, & ovis, &
 reliquis quæ gustui suavia sunt, judicavit. In qui-
 bus fumendis quidam se abstinentissimos putant,
 si his ventrem non ingurgitaverint, tutam pu-
 dicitiam suspicantur. Semper quidem virtutes
 sequitur invidia, feriuntq; summos fulgura mon-
 tes. Nec mirum, si hoc de hominibus loquar:
 tam etiam Dominus noster Phariseorum zelo
 crucifixus sit: & omnes sancti æmulos habuerint:
 in paradyso quoque serpens fuerit, cujus invidia
 mors introivit in orbem terrarum. Suscitaverat
 etiam dominus Adad Idumeum, qui eam colaphiza-
 ret, ne se extolleret: & quasi quodam stimulo car-
 nis sæpius admonebat, ne magnitudo virtutum
 altius saperet: & aliarum vitis fecundarum, se in
 excelso crederet constitutam. Ego ajebam, livo-
 ri esse cedendum, & dandum insanix locum,
 quod fecisset Jacob in fratre suo Esau, & David

Iob 2.

Matt 23.

Paula
continen-
tia & ab-
stinencia.

Gen. 3.

Paula ab
amulio
insecta-
tur.

2. Cor. 12.

Gen. 27.

1. Reg. 21. in pertinacissimo inimicorum Saul : quorum
 27. ter in Mesopotamiam fugerit, alter se Alloph
 tradiderit, malens hostibus, quam invidis sub
 Non faci cere. At illa respondebat: Juste hoc diceret, si qu
 le fugien bolus contra servos Dei & ancillas non ubique
 di caluma pugneret: & ad omnia loca fugientes non prece
 niatores. deret: si non sanctorum locorum amore reme
 rer, & Berthehem meam in alia reperire possen
 parte terrarum. Cur enim non patientia live
 rem superem? Cur non humilitate frangam
 Matt. 5. perbiam, & percutienti maxillam offeram alter
 Rom. 12. ram? Dicente Apostolo Paulo: Vincite in bono
 Scriptura malum. Nonne Apostoli gloriabantur, quando
 cora de pro Domino passi sunt contumeliam: Nonne
 ferendis ipse Salvator humiliavit se, formam servi accu
 adversa piens, & factus est obediens Patri usque ad mor
 rumpa tem, & mortem crucis: ut nos sua passione sal
 tenter. varet? Job nisi certasset & vicisset in praelio, non
 Act. 5. accepisset coronam justitiæ, nec audisset à Do
 Phil. 2. mino: Putas me aliter locutum tibi, quam ut ap
 pareres justus? Beati dicuntur in Evangelio, qui
 Matt. 5. persecutionem patiuntur propter justiciam. Se
 cura sit conscientia, quod non propter peccata
 patiamur: & afflictio in seculo, materia præmio
 rum est. Si quando procacior fuisset inimicus, &
 usque ad verborum jurgia profuisset. illud Psal
 tern decantabat: Cum confisteret adve sum
 peccator, obmutui & stui à bonis. Et rursum
 Ego autem quasi surdus non audiebam, & quasi
 Psal. 37. mutus non aperiens os suum. Et factus sum
 homo non audiens, & non habens in ore suo in
 crepationes. In tentationibus, Deuteronomio
 Deut. 13. verbaolvebat: Tentat vos Dominus Deus ve
 list

ter, ut sciat si diligatis Dominum Deum vestrum
 de toto corde vestro, & de tota anima vestra. In
 tribulationibus & in angustiis Esaiæ replicabat e-
 loquia: Qui ablati estis à lacte, qui ablati ab
 matre, tribulationem super tribulationem expe-
 ctate, spem super spem: adhuc pusillum propter
 malitiam labiorum, propter linguam malignam.
 Et scripturæ testimonium in consolationem sui
 afferebat: Ablati enim esse, eorum scilicet, qui
 ad virilem ætatem pervenissent, tribulationem su-
 per tribulationem sustinere: ut spem super spem
 mereantur accipere: scientes quoniam tribulatio
 patientiam operatur, patientia probationem, *Rom. 5.*
 probatio vero spem: spes autem non confundit,
 quod si is qui foris est homo noster corrumpi- *2. Cor. 4.*
 tur, ille qui intus est, innovetur: & in præsentia
 mundi leve, & momentaneum tribulationis nostræ,
 æternæ gloriæ pondus operatur in nobis: non æ-
 stificantibus quæ videntur, sed quæ non videntur.
 Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem
 non videntur æterna. Nec longum fore tempus,
 si humana impatienciæ tardum videatur,
 cum Deitatem videatur auxilium, dicentis: *Ter. Esai. 49.*
 In tempore opportuno exaudivi te: & in die salutis au-
 ditus sum tibi. Nec dolosa labia & linguas ini-
 quorum esse metuendas, cum Domino adiutore
 stetemur, & ipsum debeamus audire monentem: *Luc. 21.*
 Et patientiam vestram possidebitis animas ve-
 stras. Et: Non sunt condignæ passionibus huius tem- *Rom. 8.*
 poris ad futuram gloriam, quæ revelabitur in no-
 bis. Et alibi: Tribulationem super tribulationem
 sustinere, ut patienter agamus in omnibus, quæ *1. Th. 1. 4.*
 accidunt nobis. Patiens enim vir, multus prudens.

Quomodo Paulus seipsum consolabatur in tentationibus. *2. Cor. 12.* *2. Cor. 4.* *1. Cor. 13.* *2. Cor. 1.* *Ibidem.* *Psal. 41.* *Matt. 16.* *Ibidem.* *Matt. 16.* *Iob 1.* *1. Ioan. 1.*

Quomodo Paulus seipsum consolabatur in tentationibus. *2. Cor. 12.* & per Christum abundabit & consolatio. *2. Cor. 4.* de: Ut socii passionis estis, ita & eritis consolatio. *1. Cor. 13.* In mœrore cantabat: Quare tristis es anima? *2. Cor. 1.* & quare conturbas me? Spera in Deo, quonia huc confitebor illi, sicutare vultus mei, & Deus meus. *Ibidem.* In periculis loquebatur: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. *Matt. 16.* Et iterum: Qui vult manum suam salvam facere, perdet eam. Et qui perdidit animam suam propter me, salvam eam faciet. Quando dispendia rei familiaris, & cetero *Matt. 16.* sit totius patrimonii nuntiabatur, aiebat: Quis enim prodest homini, si totum mundum lucrificerit, & animæ suæ damnum habuerit? Anquam dabit homo commutationem pro anima sua? *Iob 1.* Et: Nudus exivi de utero matris meæ, nudus & redeam, Sicut Domino placuit, ita factum est. *1. Ioan. 1.* Sit nomen Domini benedictum. Et illud: Nolite diligere mundum, neque ea quæ sunt in mundo. Quoniam omne quod in mundo est, desiderium carnis est, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ hujus, quæ non est ex Patre, sed ex mundo. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Scio scriptas infirmitate gravissimas liberorum, & maxime Toxotii sui, quem diligebat plurimum. Cumque illud virtute compleisset, Tur-

atum, & non sum locuta, in hæc verba pro- *Pfal. 76.*
 cepit: Qui amat filium aut filiam plus quam me. *Matt. 10.*
 non est me dignus. Novi susurrone[m] quendam,
 quod genus hominum vel perniciosissimum est)
 quasi benevolam nuntiasse, quod pro nimio fer-
 rore virtutum, quibusdam videretur insana,
 & cerebrum illius dicerent confovendum: Cui
 ille respondit: Theatrum facti sumus mundo, & *1. Cor. 4.*
 Angelis & hominibus. Nos stulti propter Chri- *1. Cor. 1.*
 stum, sed stultum Dei, sapientius est homini-
 bus. Unde & Salvator loquitur ad Patrem: Tu
 scis insipientiam meam. Et iterum: Tanquam *Pfal. 68.*
 prodigium factus sum multis, & tu adjutor for- *Psal. 70.*
 tis: Ut jumentum factus sum apud te, & ego *Psal. 72.*
 semper tecum. Quem & in Evangelio quasi *Marc. 3.*
 mentis impotentem ligare propinqui cupiebant, &
 adversarii suggillabant, dicentes: Dæmonium *Joan. 8.*
 habet, & Samaritanus est. Et: In Beelzebub *Marc. 3.*
 principe dæmoniorum ejicit dæmonia. Sed nos *Luc. 11.*
 audiamus Apostolum cohortantem: Hæc est
 gloria nostra, testimonium conscientie nostræ, *2. Cor. 1.*
 quoniam in sanctitate & sinceritate, & in gra-
 tia Dei conversati sumus in hoc mundo. Et Do-
 minum dicentem ad Apostolos: Ideo mundus *Joan. 15.*
 vos odit, quia non estis de mundo. Si enim es-
 setis de mundo, amaret utique mundus quod
 suum erat. Et ad ipsum Dominum verba verreb-
 at: Tu nosti cordis abscondita: & hæc om- *Psal. 3.* 4
 nia venerunt super nos, & nō sumus obli-
 tui, nec iniquè egimus in testamento tuo, nec
 aversum est retrò cor nostrum. Et: Propter te
 mortificati sumus tota die. Reputati sumus ut
 oves occisionis: sed Dominus auxiliator meus, *Pfal. 117.* 76

non timebo quid faciat mihi homo. Legi enim
Prov. 7. Fili honora Dominum. & confortaberis: & extra
 tra Deum nullum timebis.

Eph. 5. 6. His & talibus testimonius quasi armatura Christi,
 & adversus omnia quidem vitia, sed se prae-
 puè instruebat saepe contra invidiam saevientem
 & patièdo injurias, furorem rapidi pectoris miti-
 gabat Denique & usque ad diem mortis & ho-
 jus patientia, & aliorum zelus omnibus patitur
 qui suum rodit autorem, & dum æmulum laedere
 nititur, in semetipsum proprio furore bacchatur.

*Livor
 quid fa-
 ciat.*

1 Cor. 9. Aeternam continentiam in suum verterit lucrum. Se-
 minabat carnalia, ut meteret spiritualia: dicitur
 terrena, ut caelestia tolleret: breviter concedebat

*De ordi-
 ne mo-
 nasterii
 à Paula
 constitu-
 to.*

ut pro eis aeterna mutaret. Post virorum mona-
 sterium quod viris tradiderat gubernandum, plures
 res virgines, quas è diversis provinciis congrega-
 garat, tam nobilis, quam mediæ, & infimæ generis
 in tres turmas monasteriaque divisit: ita distin-
 xat, ut in opere, & in cibo separatae, psalmis & or-
 rationibus jungerentur. Post alleluja cantatum
 (quo signo vocabantur ad collectam) nulli recu-
 dere licitum erat. Sed prima vel inter primas ve-
 niens, cæterarum operiebatur adventum, pudor
 & exemplo eas ad laborem provocans, non terro-

*De horis
 canonicis
 observa-
 tis.*

*Qualis
 conver-
 satio for-*

ra. Mane, hora tertia, sexta, nona, vespere, in
 medio, per ordinem psalterium canebant. Nec
 cessabat cuiquam sororum ignorare psalmos, & non
 de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. De
 tantum Dominico ad Ecclesiam procedebant, quæ
 cujus habitabant latere. Et unumquodque agnoscere
 matrem propriam sequebatur, atque inde pariter

revertentes instabant operi distributo, & vel sibi, *minarē*
 vel ceteris indumenta faciebant. Si qua erat no- *in Paula*
 bilis, non permittebatur de domo sua habere co- *monaste-*
 mitem ne veterum actuum memor, & lascivien- *rio.*

tis infantia errorem refricaret antiquum, & cre-
 bra confabulatione renovaret. Unus omnium
 habitus. Lintes mine ad tergendas solū manus
 utebantur. A viris tanta separatio, ut à spadoni-
 bus quoque eas se jungeret, ne ullam dare occa-
 sionem linguæ maledicæ, quæ sanctos carpere so-
 lita est in solatium delinquendi. Si qua vel tardior
 veniebat ad psalmos, vel erat in opere pigrior, va-
 riis eam modis aggrediebatur. Si erat iracunda,
 blanditiis si patiens, correptione: illud Apostoli
 imitans: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an
 in spiritu venitis & mansuetudinis? Excepto vi-
 ctu atque vestitu, nullam habere quicquam pa-
 tiebatur, dicente Paulo: Habentes victum & ve-
 stitum, his contenti simus: ne plus habendi con-
 suetudine locum praberet avaritiæ: quæ nullis
 expletur opibus: & quanto amplius habuerit, plus
 requirit: & neque copia, neque inopia minuitur.

Jurgantes inter se, sermone lenissimo fœderabat.
 Lascivientem adolescentularum carnem crebris
 & duplicatis jejuniis frangebatur, malens eis sto-
 machum dolere, quàm mentem. Si aliquam com-
 ptiorem vidisset, contractione frontis, & vultus
 tristitia arguebat errantem, dicens: munditiam
 corporis atque vestitus immunditiam esse ani-
 mæ. Et turpe verbum atque lascivum nunquam
 de ore virgineo proferendum: quibus signis libi-
 dinosus animus ostenditur: & per exteriorem
 hominem, interioris hominis vitia demonst-
 rantur.

1. Cor. 4.

1. Tim. 6.

Eccles. 5.

*Qua sū-
pra pœna
de immo-
rigeria.*

tur. Quam linguosam, garrulam ac procacem ri-
xisque perspexerat delectari, & sæpius commo-
nitam nolle converti: inter ultimas & extra con-
ventum sororum, ad foresticlinii orare facie-
bat, & separatim cibum capere: ut quam objura-
tio non correxerat, pudor emendaret. Fur-
tum quasi sacrilegium detestabatur. Et quod in-
ter seculi homines velle ve putatur, vel nihil hoc
in monasteriis gravissimum esse dicebat deli-
ctum. Quid memorem clementiam & sedulita-
tem in ægrotantes, quas miris ministeriis & ob-
sequiis confovebat? Cumque aliis languentibus
largè præberet omnia, & esum quoque exhiberet
carnium si quando ipsa ægrotaret, sibi non indul-
gebat; & in eo inæqualis videbatur, quod in aliis
clementiam, in se duritiam commutabat. Nulla
juvenum puellarum sano & vegeto corpore, tan-
tæ se dederat continentia, quam ipsa fracto &
senili debilitatoque corpusculo. Fateor in hac re
pertinacior fuit, ut sibi non parceret, & nulli cre-
deret admonenti.

*Paula sibi
rigida,
in suis
lis.*

*Paula li-
cet agro-
sa, tenuis
vini
bibens.*

Referam, quod expertus sum. Mense Julio,
frequentissimis æstibus, incidit in ardorem febris,
& post desperationem, cum Dei misericordia res-
pirasset, & medici persuaderent, ob refectioem
corporis vino opus esse tenui & parvo, ne aquam
bibens in hydropem verteretur: & ego clam ro-
garem beatum Papam Epiphanium, ut eam mone-
ret, imò compelleret vinum bibere: illa (ut erat
prudens & solertis ingenii) statim sensit insidias,
& subridens, meum esse, quod ille diceret, intima-
vit. Quid plura? Cum beatus Pontifex post multa
hor-

portamenta exisset foras, quærenti mihi quid e-
 sset, respondit: Tantum profeci, ut seni homini
 enè persuaserit, vinum ut non bibam. Hæc re-
 ro, non quod inconsideranter & ultra vires sum-
 onera probem: monente scripturâ: Super te
 mus ne levaveris: sed quod mentis ejus ardorem
 desiderium fidelis animæ ex hac quoque pro-
 are volum perseverantia, decantantis: Sitivit in *Pf. 62.*
 anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.
 Difficile est modum tenere in omnibus. Et verè
 iuxta Philosophorum sententiam, *μεσότης ἢ ἀρε-
 τικαία ὑπερβολὴ πέλονται*, id est, modus virtus
 est, vitium nimietas reputatur. Quod nos unâ &
 brevi sententiolâ exprimere possumus: Ne quid
 curis. Quæ in contemptu ciborum tantam ha-
 uit pertinaciam, in luctu mitis erat, & suorum
 mortibus frangebatur, maximè liberorum. Nam
 in viri, & in filiarum dormitione sæpè pericli-
 tata est. Et cum os stomachumque signaret, & *Jesu cris-*
 matris dolorem crucis niteretur impressione le- *cis apud*
 tare, superabatur affectu, & credulam mentem, *Paulam*
 parentis viscera consternabant: animoque vin- *in dolo-*
 dens, fragilitate corporis vincebatur. Quam se- *ribus.*
 mel languor arripiens, longo tempore possidebat:
 & nobis inquietudinem, & sibi discrimina of-
 ferret. In quo illa lætabatur, per momenta com-
 memorans: Miser ego homo, quis me liberabit *Rom. 7.*
 de corpore mortis hujus? Dicat prudens lector,
 pro laudibus me vituperationem scribere. Te-
 stor Jesum, cui & illa servivit, & ego servire cu-
 pio: me utramque in partem nihil fingere, sed
 quasi Christianum de Christiana, quæ sunt vera,
 proferre, id est, historiam scribere, non panegyri-
 cum.

cum: & illius vitia aliorum esse virtutes. Vitia lo-
 quor, secundum animum meum, ac omnium ho-
 minum ac fratrum desiderium, qui illam dilige-
 mus, & absentem quarimus. Cæterum illa imple-
 vit cursum suum fidemque servavit: & nunc fru-
 tur coronam justitiæ, sequiturque agnum quocumque
 vadit. Saturatur, quia esurivit, & læta decantat.
 Sicut audivimus, ita & vidimus in civitate Do-
 mini virtutum, in civitate Dei nostri. O beata re-
 rum commutatio: flevit, ut semper rideret. De-
 spexit lacus contritos, ut fontem Dominum re-
 periret. Vestita cilicio est, ut nunc albis vestime-
 tis uteretur, & diceret: Scidisti sacco meum, &
 induisti me lætitiã. Cinerem sicut panem man-
 ducabat, & portionem suam cum fletu miscabat,
 dicens: Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
 nocte: ut in æternum Angelorum vesceretur pa-
 ne, & caneret: Gustate & videte, quoniam suavis
 est Dominus. Et: Eruçtavit cor meum verbum
 bonum, dico ego opera mea regi. Et Esaiæ, in
 Domini per Esaiam in se cerneret verba com-
 pleri. Ecce qui serviunt mihi, manducabunt: vos
 autem esuriatis. Ecce qui serviunt mihi, bibent,
 vos autem sitietis. Ecce qui serviunt mihi, læta-
 buntur: vos autem confundemini. Ecce qui ser-
 viunt mihi, exultabunt: vos autem clamabitis cor-
 dolo rem cordis, & præter contritionem spiri-
 tûs ululabitis. Dixeram lacus eam semper fugisse
 contritos, ut fontem Dominum reperiret, ut pos-
 set læta cantare: Sicut cervus desiderat ad fontes
 aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.
 Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum.
 Quando vaniam & apparebo ante faciem Dei?

*De felio**morte**Paula.**2. Tim. 3.**Apo. 14.**Matt. 5.**Pf. 47.**Hiere. 2.**Pf. 29.**Pf. 101.**Pf. 47.**Pf. 33.**Pf. 44.**Isa. 65.**Pf. 41.*

Tang
 cæno
 Ebnic
 Qui
 deba
 propo
 infan
 surre
 autri
 altera
 sed tra
 nis ma
 quente
 no. Si
 cor por
 habita
 erunt
 corpus
 quiba
 creatu
 corpor
 is pec
 at vel
 diviti
 domos
 rent de
 abus
 diler,
 lûque
 mort
 comm
 mam
 tionib

T. 100

Tangam ego breviter, quomodo hæreticorum
cenosios devitaverit lacus, & eos instar habuerit *Matt. 13.*
Ethnicorum.

Quidam veterator callidus, atque (ut sibi vi-
debatur) doctus & sciolus, me nesciente cœpit ei
proponere quæstiones, & dicere: Quid peccavit
infans, ut à dæmone corripiatur? In qua ætate re-
surrecturi sumus? Si in ipsa qua morimur, ergo
nutricibus post resurrectionem opus erit. Sin in

*Disputa-
tio de re-
surrectio-
ne mor-
tuo-
rum.*

altera, nequaquam erit resurrectio mortuorum,
sed transformatio in alios. Diversitas quoque se-
xis maris & feminae erit, aut non erit? Si erit, se-
quentur & nuptiæ, & concubitus, sed & genera-
tio. Si non erit, sublata diversitate sexus, eadem
corpora non resurgent (aggravat enim terrena
habitatio sensum multa cogitantem) sed tenuia
erunt & spiritualia, dicente Apostolo: Seminatur
corpus animale, resurget corpus spirituale. Ex
quibus omnibus probare cupiebat, rationales
creaturas ob quædam vitia, & antiqua peccata in
corpora esse delapsas, & pro diversitate ac meri-
tis peccatorum, tali vel tali conditione generari;
ut vel corporum sanitate gauderent, & parentum
divitijs ac nobilitate vel in morbidas carnes &
domos inopum venientes, pœnas pristinorû lue-
rent delictorum, & in præsentî seculo atq; corpo-
ribus quasi carcere clauderentur. Quod cum au-
disset, & ad me retulisset, indicans hominem, mi-
lîque incubuisset necessitas nequissima viperae ac
mortiferæ bestia resistendi: de quibus Psalmista
commemorat, dicens: Ne tradas bestijs ani-
mam confitentem tibi: conveni hominem, & ora-
tionibus ejus, quam decipere nitebatur, inter-
roga-

Sap. 7.

1. Cor. 15.

Pf. 73.

rogatione brevi conclusi, dicens: Utrum crede-
ret futuram resurrectionem mortuorum, an non.
Qui cum se credere respondisset, intuli: Eadem
resurgent corpora, an altera? Cum dixisset, ce-
dem: sciscitatus sum: In eodem sexu, an in altero.
Ad interrogata reticenti, & instar colubri huco-
lucque transferenti caput, ne feriretur: quia, in-
quam taces, ego mihi pro te respondebo, & con-
sequentia inferam. Si non resurget mulier, ut ma-
lier, neque masculus ut masculus, non erit mor-
tuorum resurrectio, quia sexus membra habent,
& membra totum corpus efficiunt. Si autem se-
xus & membra non fuerint, ubi erit resurrectio
corporum, quæ sine sexu non constat & membris.
Porro si corporum non fuerit resurrectio, neque
quam erit resurrectio mortuorum. Ex quo die
ita cœpit hominem detestari, & omnes qui ejus-
modi dogmatis erant: ut eos voce publicæ homi-
ni Domini proclamaret. Et hoc dixi, non ut brevi-
ter hæresim contutarem, cui multis voluminibus
respondendum est, sed ut fidem tantæ scemine
ostenderem: quæ maluit inimicitias hominum
subire perpetuas, quam Dei offensam amicitias
noxijis provocare. Dicam ut cœperam, nihil in
genio ejus docilius fuit. Tarda erat ad loquen-
dum, velox ad audiendum: memor illius præce-
pti: Audi Israël, & tace. Scripturas sanctas re-
bat memoriter. Et cum amaret historiam, & hoc
veritatis diceret fundamentum: magis tamen se-
quebatur intelligentiam spiritalem: & hoc culmi-
ne ædificationem animæ protegebat. Denique
compulit me ut vetus & novum instrumentum
cum filia, me differente perlegeret. Quod præ-
cipit

*Hæretici
hostes
Domini.*

Jacob. 11.

*Paula
scriptura:
studiosa.
Historia:
est veri-
tatis fun-
damentum.*

ter verecundiam negans, propter assiduitatem
tamen & crebras expostulationes ejus præstiti: ut
doceam quod didiceram: non à memetipso, id
est, a præsumptione pessimo præceptore, sed ab
scribis Ecclesiæ viris. Sicubi hasitabam, &
ne scire me ingenuè confitebar: nequaquam mi-
hi volebat a quiescere, sed jugi interrogatione
cogebat: ut ex multis variisque sententijs, quæ
mihi videretur probabilior, indicarem.

Lòquer & aliud, quod forsitan æmulis videatur
incredibile. Hebræam linguam, quam ego ab
adolescencia multo labore ac sudore ex parte di-
dici, ac infatigabili meditatione non desero, ne
ipse ab ea deserat, discere voluit, & consecuta est:
ita ut Psalmos Hebraicè caneret: & sermonem
absque ulla Latinæ linguæ proprietate personar-
et. Quod quidem usque hodie in sancta filia e-
jus Eustochio cernimus: Quæ ita semper adhæ-
sit matri, & ejus obedivit imperijs, ut nunquam
absque ea cubaret, nunquam procederet, nun-
quam sine illa cibum caperet, ne unum quidem
nummum haberet potestatis suæ: sed & paternam
& maternam substantiolam à matre distribui pau-
peribus lataretur. & pietatem in parentem, hæ-
reditatem maximam & divitias crederet. Non
debeo silentio præterire, quanto exultaverit
gaudio, quod Paulam neptem suam ex Læta &
Toxotio genitam, imò voto & futuræ virginita-
tis repromissione conceptam, audierat in cunis
& crepitaculis, balbutiente linguâ Alleluja can-
tare: avia quæ & amara nomina dimidiatis verbis
frangere: in hoc solo patriæ desiderium habuit, ut
filium, nurum, neptem renuntiâsse seculo, &
Christi

*Paula:**Hebræa**didicit cū**Eustochio**Eustochiæ**commen-**datio.*

Christo servire cognosceret. Quod & impetra-
vit ex parte. Nam neptis Christi flammæ refer-
vatur. Nurus aeterna se tradens pudicitie, lo-
crum opere, fide, & eleemosynis sequitur: & Romæ
conatur exprimeret quod Hierosolymis illa com-
plevit.

Quid agimus anima? Cur ad mortem ejus ve-
nire formidas? Jam dudum prolixior liber cubi-
tur, dum timemus ad ultima pervenire: qualita-
centibus nobis, & in laudibus illius occupatis, dif-
ferri possit occubitus. Hucusque prosperis navi-
gavimus ventis, & crispantia maris æquora la-
bens carina sulcavit. Nunc in scopulos incurrit
oratio, & tumentibus fluctuum motibus, præsentis
utriusque monasterij intentatur naufragium, ita
ut cogamur dicere: Præceptor, salvos nos fac,
perimus. Et illud: Exurge, ut quid obdormis, Do-
mine? Quis enim possit siccis oculis Paulam nar-
rare morientem? Incidit in gravissimam valetudi-
nem, imò quod optabat, invenit, ut nos desereret,
& Domino plenius jungeretur. In quo languore,
Eustochij filia probata semper in matre pietas, &
magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidue
lectulo, stabellum tenere, sustentare caput, pulvil-
lum supponere, fricare pedes, manu stomachum
confovere, molla strata componere, aquam cali-
dam temperare, mappulam apponere, omnium
ancillarum prævenire officia, & quicquid alia fe-
cisset, de sua mercede putarat esse subtractum.
Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu,
inter jacentem matrem & specum Domini dis-
currit, ne privaretur tanto contubernio, ne illa
absente viveret, ut eodem feretro portaretur? sed

Luc. 8.

Pf. 43.

*Quomo-
do Paula
obserit.*

*Eustochij
obsequium
erga ma-
trē agra-
tam.*

mortalium fragilis & caduca natura / & nisi
 Christi fides nos exollat ad cœlum, & æternitas
 vite promittatur, cum bestiis & jumentis cor-
 porum una conditio est: idem occubitus iusto &
 impio, bono ac malo, mundo ac immundo, sacri-
 ficienti, & non sacrificanti: Sicut bonus, ita & qui
 peccat: sicut qui jurat, sic & is qui iuramentum
 petuit. Similiter homines & jumenta in favillam
 cinerem dissolvuntur. Quid diu differo, & dolo-
 rem meum in alijs immorando facio longiorem?
 dicebat prudentissima feminarum adesse mor-
 tem, & frigente aliâ parte corporis atque mem-
 brorum, solum animæ teporem in sacro pectore
 palpitare: & nihilominus quasi ad suos pergeret,
 venosque defereret, illos versiculos susurrabat:
 Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum
 habitationis gloriæ tuæ. Et: Quam dilecta taber-
 nacula tua Domine virtutum, concupiscit & desi-
 nit anima mea in atra Domini. Et: Elegi abjecta
 in domo Dei mei magis, quam habitare in ta-
 bernaculis peccatorum. Cumque à me interro-
 garetur, cur taceret, cur nollet respondere incla-
 manti, an doleret aliquid? Græco sermone re-
 spondit, nihil se habere molestiæ, sed omnis quie-
 tis & tranquilla perspicere. Post hæc obmutuit, &
 clausis oculis quasi jam mortalia despiceret, usque
 ad expirationem animæ, eosdem repetebat versu-
 culos: vix ut aure appositâ quod dicebat, audire
 possemus. Digitumque ad os tenens, crucis signum
 agebat in labijs. Defecerat spiritus, & anhela
 in mortem, animæque erumpere gestiens
 visum sudorem, quo mortalium vita finitur, in
 laudes Domini convertebat. Aderant Hierosoly

Sap. 7.

Ps. 25.

Ps. 83.

Ibidem.

*Immor-

te in-

luja.

Frequens

mo-

Clerus morum & aliarum urbium Episcopi, & sacerdo-
adess tum inferiores gradus, ac Levitarum innumera-
Paula bilis multitudo. Omne monasterium, virginum
morienti. & monachorum chori repleverant: statimque
C. nt. 21 audivit sponsum vocantem: Surge, veni proxima
Ibidem. mea, speciosa mea, columba mea: quonia in hunc
Pf. 26. transijt. pluvia abiit: sibi læta respondit: Flores
** diversis* vili sunt in terra, tempus sectionis advenit. Et
Honestè Ex hinc non ululatus, non planctus (ut inter seculi
Paula se- homines fieri solet) sed Psalms linguis
pelitur. versa examina concrepabant. Translataque
 piscoporum manibus, & cervicem feretro sub-
 cientibus, cum alij Pontifices lampades cereas
 que præferrent, alij choros psallentium docer-
 rent, in media Ecclesia in spelunca Salvatoris
 posita. Tota ad funus ejus Palæstinarum urbium
 turba convenit. Quem monachorum laetitia
 in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum
 creta cubiculorum texerunt? Sacrilegium putab-
 at, qui non tali feminae ultimum reddidisset offi-
 cium: Viduæ & pauperes in exemplum Dorca-
 dis, vestes ab ea præbitas ostendebant. Omnis
 opum multitudo matrem & nutriciam se perdis-
 disse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor
 mutaverat faciem, sed ita dignitas quædam &
 gravitas ora compleverat, ut eam putares non
 mortuam, sed dormientem. Græco, Latino, Sy-
 roque sermone Psalmi in ordinem personabant:
 non solum triduo, & donec subter Ecclesiam
 juxta specum Domini conderetur, sed per om-
 nem hebdomadam, cunctis qui venerant, sum-
 mus funus, & proprias credentibus lacrymas. Venerabilis

Act. 9.

Psalms
decantā-
tur in
exequijs
Paula.

bilis virgo filia ejus Eustochium, quasi ablacta- *Pf. 139.*
 super matrem suam, abstrahi à parente non po-
 rat: deoculari oculos, hærere vultui, totum cor-
 pus amplexari, & se cum matre velle sepeliri.
 Tellis est Jesus, ne unum quidem nummum ab ea *Nummū*
 derelictum: sed ut antè jam dixi, derelictum *non reli-*
 magnum æs alienum; & (quod his difficilius est) *quit Pau-*
 atrum & sororum immensam multitudinem, *la moris.*
 quos & sustentare arduum, & abjicere impium
 est. Quid hac virtute mirabilius? sceminam no-
 bilissimæ quondam familiæ, magnis quondam
 opibus, tantâ fide omnia dilargitam, ut ad egesta-
 tem penè ultimam perveniret? Jactent alij pecu-
 nias, & in corbonam Dei æra congesta, funalibus-
 que aureis dona pendentia. Nemo plus dedit pau-
 peribus, quàm quæ sibi nihil reservavit. Nunc il-
 la divitijs fruitur, & his bonis, quæ nec oculus vi- *1. Cor. 2.*
 dit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascen-
 derunt. Nos nostram vicem dolemus, & invide-
 re ejus gloriæ potius videbimur, si voluerimus
 diutius flere regnantem. Secura esto Eusto-
 chium, magnâ hæreditate ditata es. Pars tua Do- *Thren. 30*
 minus, & quò magis gaudeas, mater tua longo
 martyrio est coronata. Non solùm enim effusio *Quid*
 sanguinis in confessione reputatur, sed devotæ *martyrè*
 quoque mentis immaculata servitus, quotidiana *efficere*
 num martyrium est. Illa corona de rosis & violis *possit.*
 plectitur, ista de lilijs. Unde in cantico scribitur *Cant. 5.*
 canticorum: Fratruelis meus candidus & rubi-
 cundus & in pace, & in bello, eadem præmia vin-
 centibus tribuens. Mater, inquam, tua, cum A- *Gen. 12.*
 braham audivit: Exi de terra tua, & de cogna-
 tione tua, & veni in terram, quam ostendam tibi.
 Et

*Kier. 51.**Num. 11.**Ruth 1.*

Et per Hieremiam Dominum precipientem
 gite de medio Babylonis, & salvate animas
 vestras. Et usque ad diem mortis suæ non est recessa
 in Chaldaam: nec ollas Aegypti, & virulentas
 carniū desideravit, sed choris comitata virgi-
 neis, civis est Salvatoris effecta, & de parva
 Bethlehem, cœlestia regna conscendens, distat
 veram Noëmi: Populus tuus, populus meus: &
 Deus tuus, Deus meus.

*Precatio
 Hierony-
 mi ad
 Paulam.*

Hunc tibi librum ad duas lucubratiunculas
 eodem, quem tu iustines, dolore distavi. Nam
 quotiescunque stylum figere volui, & opus ex-
 re promissum: toties obriguerunt digiti, cecidit
 manus, sensus elanguit. Unde & inculta oratio
 votum scribentis absque ulla elegantia & verborum
 lepore testatur. VALE ò Paula, & cul-
 ris tui ultimam senectutem orationibus iu-
 des & opera tua Christo te sociant, præsentibus
 ciliis, quod postulas, impetrabis. Exegi monu-
 mentum ære perennius, quod nulla destruere
 sit vetustas. Incidi elogium sepulchro tuo, quod
 huic volumini subdidi: ut quocumque sermo
 fieri pervenerit, te laudatam, te in Bethlehem
 conditam lector agnoscat:

SEQUITUR TITULUS
 SEPULCHRI.

*Scipio quam genuit Paule fudere parentis,
 Gracchorum soboles, Agamemnonis incipit
 proles,
 Hoc jacet in tumulo: Paulam dixere pro-
 tes:*

*Esstochij genitrix: Romani prima senatus
Pauperiem Christi & Bethlehemitica rura
secusa est.*

IN FRONTE SPELUNCÆ.

*Aspicis angustum præcisâ rupe sepulchrum?
Hospitium Paula est cœlestia regna tenen-
tis.*

*Fratrem, cognatos, Romam, patriamquære-
l nquens*

*D. vitias, Sobolem Bethlehemi conditur an-
tro.*

*Hic præsepe tuum Christe, atque hic mystica Matt. 2:
Magi*

*Munera portantes hominiquæ Deoque de-
dère*

Dormivit sancta & beata Paula septimo Ka-
endarum Februariarum, tertiâ sabbati, post Solis
occubitum. Sepulta est quintâ Kalend. earun-
dem, Honorio Augusto, & Arestemo Consuli-
bus. Vixit in sancto proposito, Romæ annos
quinque, Bethlehem annos viginti. Omne
vitæ tempus implevit annis quinquagin-
ta sex, mensibus octo, diebus
viginti duo.